

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Табачук Василь Олександрович*, аспірант кафедри
соціоекономіки та управління персоналом
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

*ORCID 0000-0002-5515-7545

© Табачук В.О., 2022

*Стаття отримана редакцією 28.11.2022 р.
The article was received by editorial board on 28.11.2022*

Вступ. На сьогодні Україна знаходиться не просто в умовах воєнного стану, а в умовах тяжкої і дуже виснажливої для держави війни. Дані обставини досить вагомо видозмінюють основні положення не тільки військового, а й суто цивільного життя країни. Передусім необхідно усвідомити, що введення воєнного стану автоматично видозмінює морально-правові відносини між здобувачами вищої освіти і державою. Якщо з-за нормальних умов життя якість навчання віддається певним чином на бажання чи небажання здобувачів освіти освоювати належним чином ті чи інші навчальні дисципліни, то з-за кондіцій воєнного стану кожен здобувач освіти зобов'язаний здобувати освіту на максимально можливих для нього можливостях. Оскільки держава звільняє здобувачів вищої освіти від призову на військову службу, то відповідно той чи інший громадянин саме як студент повинен приносити державі найбільшу користь в умовах воєнного стану, а саме зобов'язаний добре вчитись.

Процес адаптації здобувачів ЗВО до освітнього процесу в умовах воєнного стану та особливості формування моделі надання освітніх послуг представляють теоретичний та практичний інтерес для дослідників. Саме тому дослідження сучасного стану, викликів, перспектив становлення та розвитку вищої освіти є досить актуальним питанням, яке потребує розгляду.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Тематику сучасного стану, викликів, перспектив становлення та розвитку вищої освіти досліджує незначна кількість науковців. Зокрема, наукові праці О.Ю. Удалової, Х.А. Дзюбинської, Т.О. Ревки, Н. Л. Родінової, М.В. Червоній, І.М. Діордіци, С. Шкарлета, І. Шевчука, А. Шевчука присвячені аналізу поточного стану вищої освіти з-за умов воєнного стану, а також визначенню перспектив розвитку освітньої галузі у повоєнний період.

Метою статті є дослідження сучасного стану, викликів, перспектив становлення та розвитку вищої освіти. Для досягнення мети визначено наступні завдання: проаналізувати сучасний стан становлення та розвитку вищої освіти; визначити перспективи розвитку вищої освіти. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний та статистичний аналіз.

Основний матеріал і результати. Військова агресія РФ здійснила вплив на всі сфери життя в Україні, в результаті чого була порушена діяльність значної кількості ЗВО. У зв'язку з військовим вторгненням РФ в Україну 24 лютого 2022 року правові обмеження, які імplementовані в умовах воєнного стану, порушили освітні процеси (вперше введені Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року строком на 30 днів до 26.03.2022 р. та продовжено до 25 травня 2022 р. Указом від 18.04.2022 р. № 259/2022 та 18 травня видано Указ Президента України про продовження воєнного стану від 25 травня 2022 року на 90 днів до 23 серпня 2022 р.) [1] та на основі урахування листа МОН України «Про організацію освітнього процесу» від 25.02.2022 року за № 1/3277-22 [2], керівники ЗВО прийняли рішення стосовно призупинення навчального процесу або ж про продовження надання освітніх послуг у дистанційному форматі.

В результаті інтенсивних обстрілів і бомбардувань інфраструктура ЗВО зазнала диференційованого рівня пошкоджень і руйнувань, 5 ЗВО зруйновано повністю, а 41 ЗВО – пошкоджено (приблизно 11%

від усіх ЗВО в Україні) (див. рис. 1). Також в процесі релокації перебувають 34 ЗВО з Луганська, Донецька і АР Крим, Маріуполя, Краматорська, Слов'янська, Херсону, Сум тощо, з-поміж яких Луганський національний університет ім. Шевченка, Університет державної фіскальної служби, Донбаський державний педагогічний університет, Українська військово-медична академія, Східноукраїнський державний ім. В. Даля, Луганський національний медичний університет, Приазовський державний технічний університет, Українська інженерно-педагогічна академія [3].

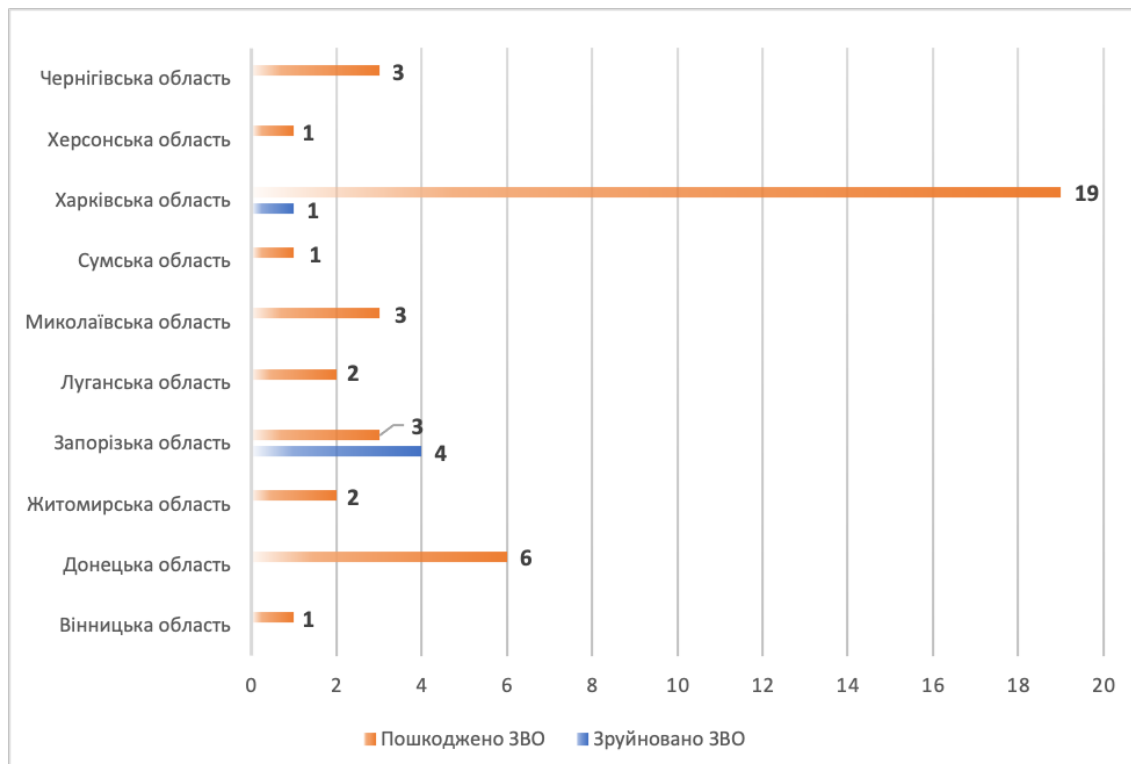

Рис. 1. Інформація про кількість пошкоджених і зруйнованих ЗВО внаслідок вторгнення росії в Україну станом на 29 червня 2022 р.

Джерело: сформовано автором на основі джерела [4]

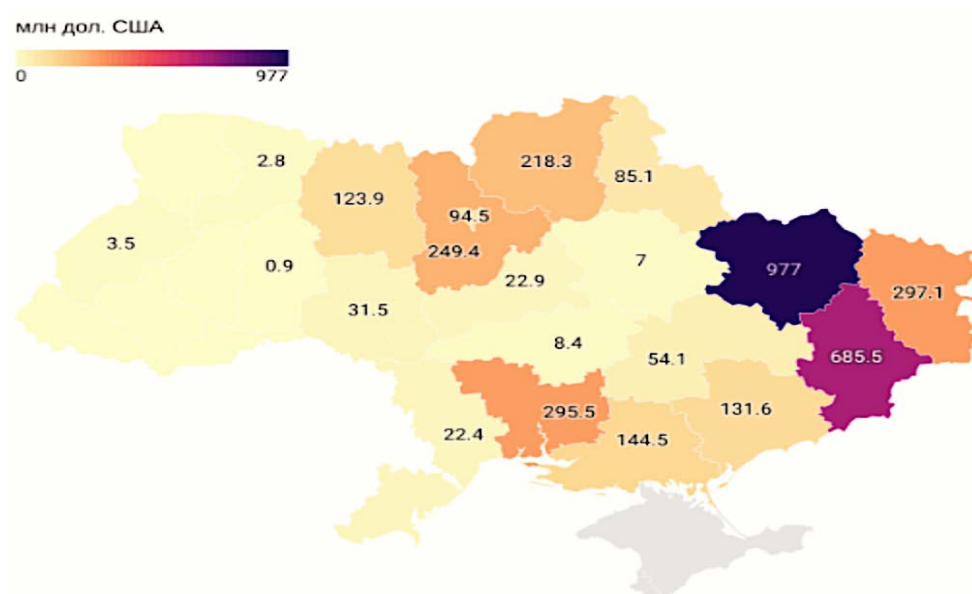

Рис. 2. Збитки, нанесені освітньому сектору внаслідок вторгнення росії в Україну (млн дол. США)

Джерело: сформовано автором на основі джерела [5]

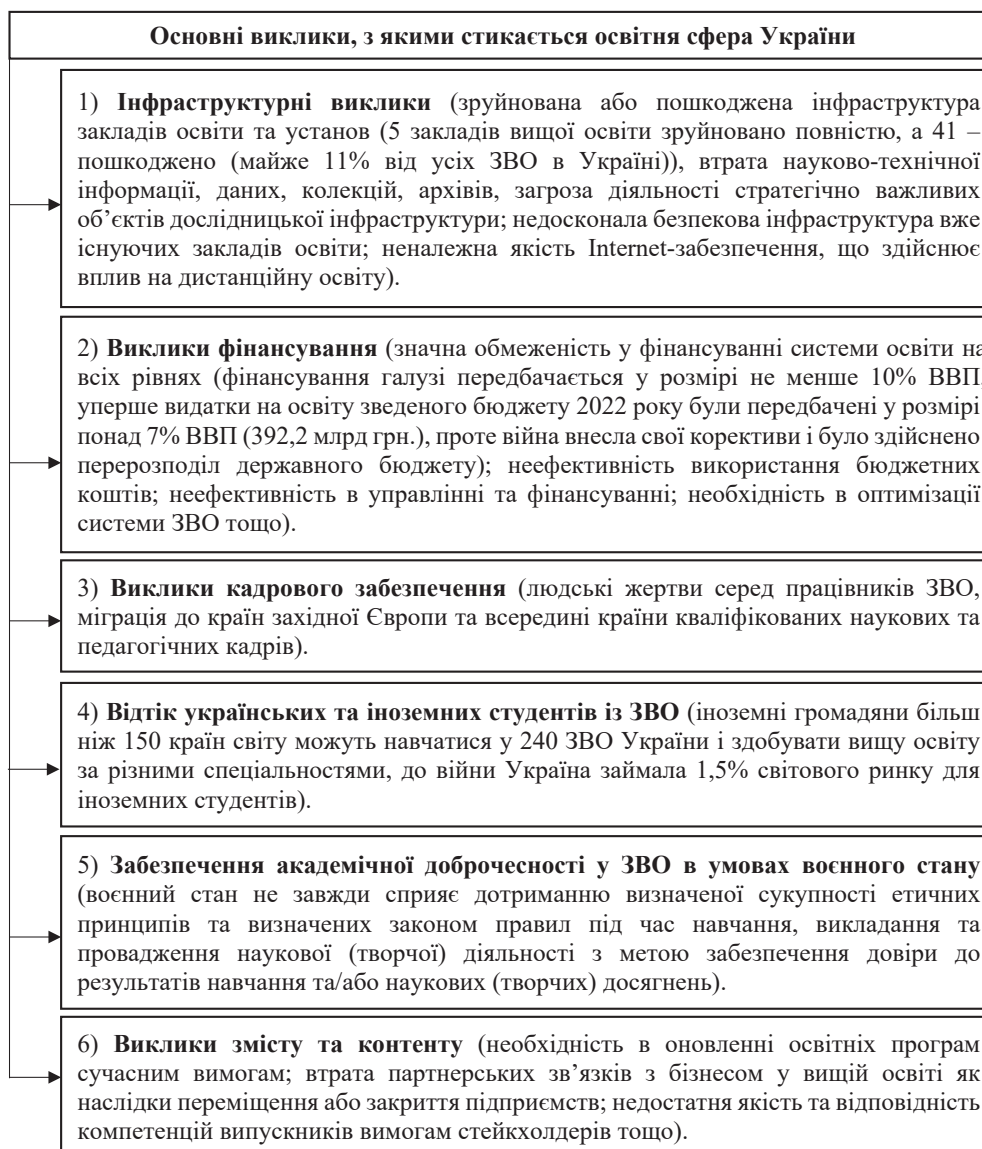

Рис. 3. Основні виклики, з якими стикається освітня сфера України

Джерело: сформовано автором на основі джерел [7–10]

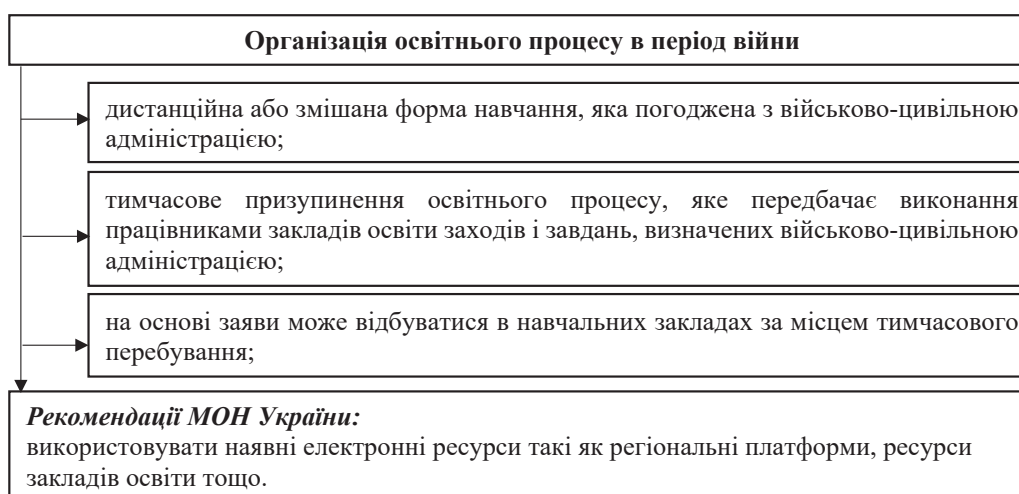

Рис. 4. Організація освітнього процесу в період війни

Джерело: сформовано автором на основі джерела [12]

На рис. 2 відображено грошові збитки, які нанесені освітньому сектору в результаті часткового або повного руйнування будівель, де з 3,52 млрд дол. США сумарних збитків найбільше припадає на Харківську та Донецьку області (47,2%). В Харківській області безпосередньо збитки становлять майже млрд дол. США, а збитки, які завдані Харківському університету імені В.Н. Каразіна попередньо оцінюють в 3,5 трлн грн або практично 130 млн дол. США у перерахунку на довоєнний курс.

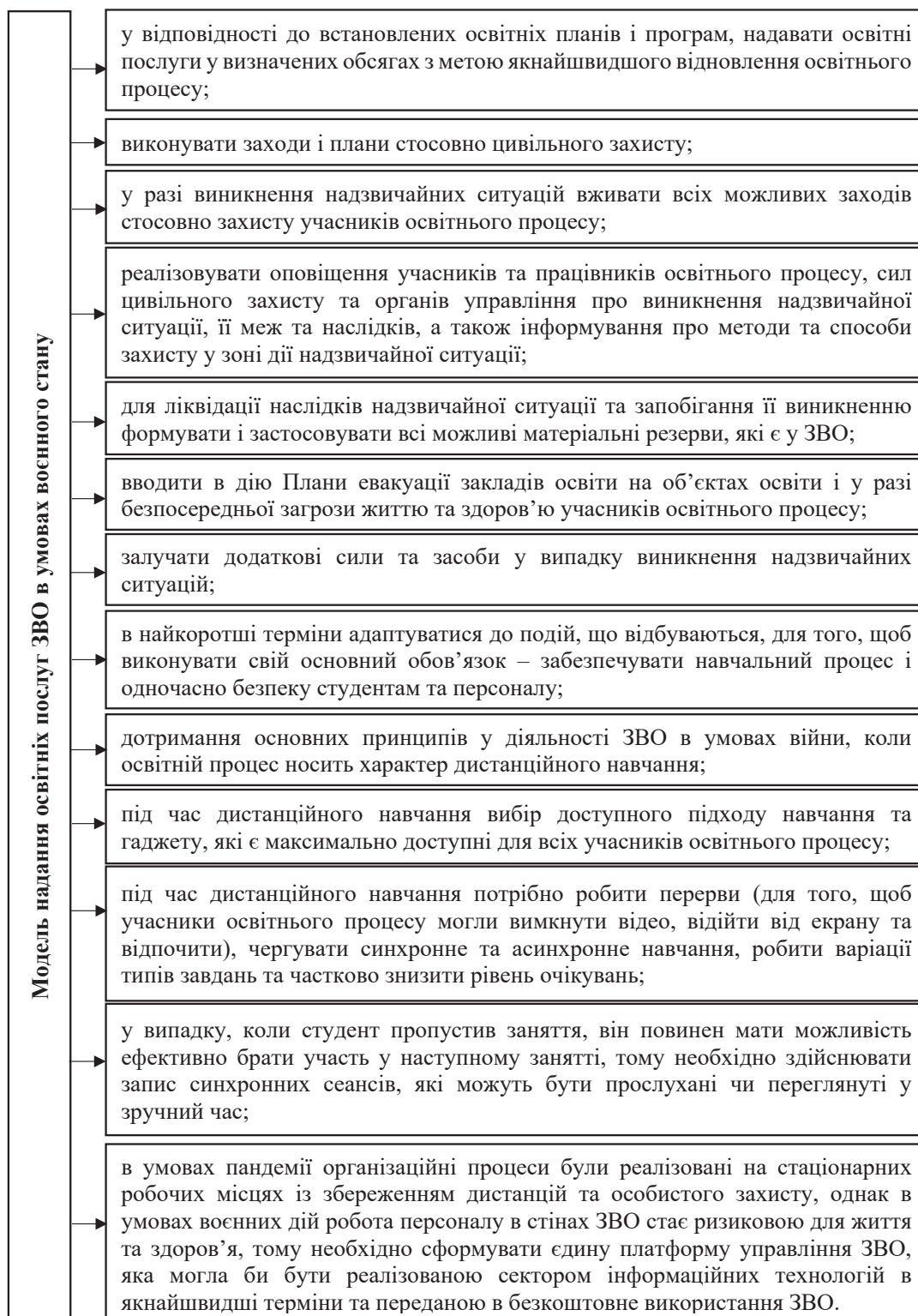

Рис. 5. Модель надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану

Джерело: сформовано автором на основі джерел [13–15]

В серпні 2022 року МОН України представив проєкт Плану відновлення освіти і науки, де відзначені головні виклики, з якими стикається освітня сфера і визначив засоби для їх розв'язання (див. рис. 3) [6].

Основним завданням для Міністерства освіти і науки України стало розроблення та імплементація сформованих практичних рекомендацій стосовно організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. На рис. 4 відображено, як може бути організований освітній процес в період війни в залежності від ситуації [11].

На основі досвіду, який Україна вже отримала під час боротьби з пандемією, сформуємо модель надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану (див. рис. 5). За таких умов потрібно в першу чергу забезпечити дистанційну координацію роботи всіх спеціалістів, що потребує використання електронних технологій не лише для навчання, однак і для управління освітніми процесами чи забезпечення електронного документообороту тощо.

Практика роботи ЗВО в умовах пандемії COVID-19 показала, що з організацією освітнього процесу ЗВО справилися. Однак вирішити проблему організації організаційних процесів ЗВО в дистанційних умовах та під час воєнного стану – складно і практично неможливо. Дана проблема пов'язана із надмірною бюрократією та нецифровими технологіями організаційних процесів, які застосовуються майже в кожному ЗВО. Для того, щоб вирішити дану проблему, потрібно повністю відмовитися від паперових документів, запровадити практику цифрових підписів та цифровізацію усіх ділових процесів, проте реалізація даного рішення є досить трудомісткою і потребує додаткового фінансування [14].

Задля збереження ефективності дистанційного навчання у ЗВО під час воєнного стану в Україні необхідно дотримуватись критеріїв, які відображені на рис. 6.

Розроблення та формування проєкту Плану по відновленню освіти і науки стало базою та початком власного бачення України стосовно розвитку у післявоєнному відродженні сфери освіти.

Таким чином, в результаті повномасштабного вторгнення росії в Україну було визначено гостру потребу у використанні нових підходів у системі вищої освіти, завдяки яким доступ до вищої освіти знаходиться безперервним. Поточні потреби у високому рівні кадрового забезпечення та професійної підготовки працівників у сфері освіти і науки являються основним викликом для української освітньої

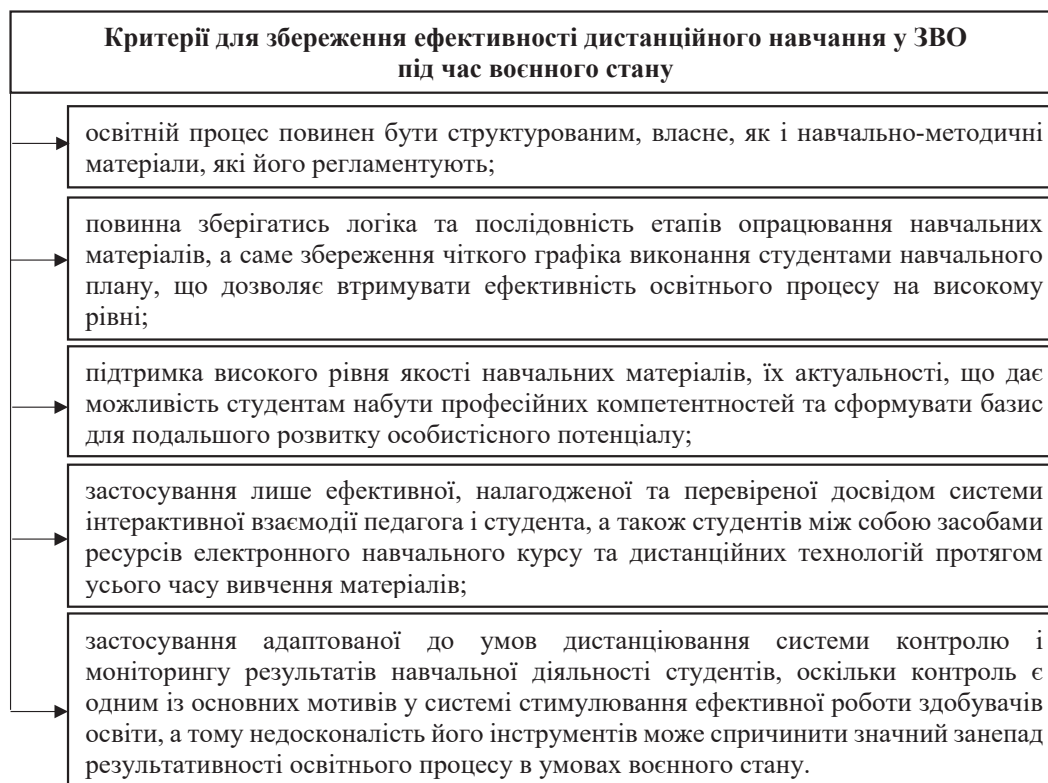

Рис. 6. Критерії для збереження ефективності дистанційного навчання у ЗВО під час воєнного стану

Джерело: сформовано автором на основі джерела [16]

сфери, тому дана галузь вимагає докорінних трансформацій, для щоб відповідати світовим тенденціям та сприяти результативній реалізації кожною людиною власного потенціалу.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що тема сучасного стану, викликів, перспектив становлення та розвитку вищої освіти набуває все більшої актуальності з-поміж дослідників. Повномасштабне вторгнення росії на територію України спричинило появу низки викликів для сучасної системи вищої освіти, тому МОН повинно виявляти загрози та виробити механізми для послаблення їх впливу. Встановлено, що формування моделі надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану важливо організувати так процес навчання, який буде надавати можливість вирішити ключові проблеми воєнного часу.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, розроблені автором та запропоновані в статті, можуть бути використані для: уникнення перешкод та поточних викликів в процесі розвитку вищої освіти в умовах воєнного стану та забезпеченні його перспективного розвитку в повоєнний період. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на визначення перспектив розвитку вищої освіти в повоєнний період, що дасть змогу стимулювати освітню сферу за умов воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 // Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Про організацію освітнього процесу : Лист МОН України від 25.02.2022 р. № 1/3277-22. 2022. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/
3. Шкарлет С. Я не допущу освітнього мародерства. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-yane-dopushu-osvitnogo-maroderstva>
4. МОН. Інтерактивна мапа зруйнованих та пошкоджених закладів освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-zapuskaye-interaktivnu-mapu-zrujnovanih-i-poshkodzenih-zakladiv-osviti>
5. Тимчук А., Панасюк А. Оперативна оцінка втрат активів сектору освіти України у зв'язку з війною (станом на липень 2022). *Аналітика. Економіка*. 2022. URL: <https://voxukraine.org/operativna-otsinka-vtrat-aktiviv-sektoru-osvity-ukrayiny-u-zv-yazku-z-vijnoyu-stanom-na-lypen-2022/>
6. МОН. План відновлення України (освіта і наука). 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/08/19/НО.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf>
7. Стешенко А., Матяш Т. Навчальні програми будуть змінені вже наступного року. 2022. URL: https://lb.ua/society/2022/05/25/517898_navchalni_programi_budut_zmineni.html
8. Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету : Постанова КМУ від 01 квітня 2022 р. № 401 // Відомості ВРУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-spryamuvannya-koshtiv-dorezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-401>
9. МОН. Стратегія розвитку вищої освіти на 2022–2032 рр. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/efektivnainnovacijna-konkurentospromozhna-ekonomika-tazabezpechennya-visokih-standartiv-yakosti-zhittyauryadshvaliv-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-vukrayini-do-2032-roku>
10. Шевчук І., Шевчук А. Освітня аналітика крізь призму війни: виклики та можливості для вищої школи України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-80>
11. Розроблено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році в початковій школі в умовах воєнного часу. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozrobleno-metodichni-rekomendaciyi-shodo-organizaciyi-osvitnogoprocasu-u-20212022-navchalnomu-roci-v-pochatkovij-shkoli-v-umovah-voennogo-chasu>
12. Удалова О. Ю., Дзюбинська Х. А., Ревка Т.О. Організація освітнього процесу в умовах війни. *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 7(12). С. 441–449. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7\(12\)-441-449](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7(12)-441-449)
13. Родінова Н. Л., Червоний М. В., Діордіца І. М. Особливості дистанційного навчання студентів в умовах воєнного стану. *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 4(9). С. 285–296. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-285-296](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-285-296)
14. МОН: відбулась нарада з керівниками департаментів освіти і науки ОВА щодо роботи освітян під час війни. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-vidbulas-narada-zkerivnikami-departamentiv-osviti-i-nauki-ovashodo-roboti-osvityan-pid-chas-vijni>
15. Адамів Ю. О. Структура дистанційного навчального курсу в середовищі MOODLE. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : мат. III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Тернопіль, 5 квітня 2019). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. С. 57–60.

REFERENCES:

1. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini (2022) [On the introduction of martial law in Ukraine]: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 64/2022 // Vidomosti VRU. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (in Ukrainian)

2. Pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu (2022) [About the organization of the educational process]: Lyst MON Ukrainy vid 25.02.2022 r. № 1/3277-22. Available at: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/ (in Ukrainian)
3. Shkarlet, S. (2022) Ya ne dopushchu osvitnoho maroderstva. [I will not allow educational looting]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-yane-dopushchu-osvitnoho-maroderstva> (in Ukrainian)
4. MON (2022) Interaktyvna mapa zruinovanykh ta poshkodzhenykh zakladiv osvity [Interactive map of destroyed and damaged educational institutions]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-zapuskaye-interaktivnu-mapu-zruinovanih-i-poshkodzhenykh-zakladiv-osviti> (in Ukrainian)
5. Tymchuk, A., Panasiuk, A. (2022) Operatyvna otsinka vtrat aktyviv sektoru osvity Ukrainy u zviazku z viinoiu (stanom na lypen 2022) [Operational assessment of losses of assets of the education sector of Ukraine in connection with the war (as of July 2022)]. *Analitika. Ekonomika*. Available at: <https://voxukraine.org/operatyvna-otsinka-vtrat-aktyviv-sektoru-osvity-ukrayiny-u-zv-yazku-z-vijnoyu-standom-na-lypen-2022/> (in Ukrainian)
6. MON (2022) Plan vidnovlennia Ukrainy (osvita i nauka) [Recovery plan of Ukraine (education and science)]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennia/2022/08/19/HO.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf> (in Ukrainian)
7. Steshenko, A., Matiash, T. (2022) Navchalni prohramy budut zmineni vzhe nastupnoho roku [Curricula will be changed next year]. Available at: https://lb.ua/society/2022/05/25/517898_navchalni_programi_budut_zmineni.html (in Ukrainian)
8. Pro spriamuvannia koshtiv do rezervnoho fondu derzhavnoho biudzhetu (2022) [On the allocation of funds to the reserve fund of the state budget]: Postanova KМУ vid 01 kvitnia 2022 r. № 401 // Vidomosti VRU. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-spriamuvannia-koshtiv-dorezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-401> (in Ukrainian)
9. MON (2022) Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity na 2022–2032 rr. [Strategy for the development of higher education for 2022–2032]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/efektivnainnovacijna-konkurentospromozhna-ekonomika-tazabezpechennia-visokih-standativ-yakosti-zhittyauryad-shvaliv-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-vukrayini-do-2032-roku> (in Ukrainian)
10. Shevchuk, I., Shevchuk, A. (2022) Osvitnia analitika kriz pryzmu viiny: vyklyky ta mozhlivosti dlia vyshchoi shkoly Ukrainy [Educational analytics through the prism of war: challenges and opportunities for higher education in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-80> (in Ukrainian)
11. Rozrobleno metodichni rekomendatsii shchodo orhanizatsii osvitnoho protsesu u 2021/2022 navchalnomu rosi v pochatkovii shkoli v umovakh voiennoho chasu (2022) [Methodological recommendations on the organization of the educational process in the 2021/2022 school year in primary school in wartime conditions have been developed]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozrobleno-metodichni-rekomendaciyi-shodo-organizaciyi-osvitnogoprocesu-u-20212022-navchalnomu-roci-v-pochatkovij-shkoli-v-umovah-voyennogo-chasu> (in Ukrainian)
12. Udalova, O. Yu., Dziubynska, Kh. A., Revka, T. O. (2022) Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v umovakh viiny [Organization of the educational process in the conditions of war]. *Zhurnal "Perspektyvy ta innovatsii nauky" (Serii "Pedagogika", Serii "Psihologhiia", Serii "Medytsyna")*, no. 7(12), pp. 441–449. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7\(12\)-441-449](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7(12)-441-449) (in Ukrainian)
13. Rodinova, N.L., Chervonii, M.V., Diorditsa, I.M. (2022) Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia studentiv v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of distance education of students under martial law]. *Zhurnal "Perspektyvy ta innovatsii nauky" (Serii "Pedagogika", Serii "Psihologhiia", Serii "Medytsyna")*, no. 4(9). pp. 285–296. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-285-296](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-285-296) (in Ukrainian)
14. MON: vidbulas narada z kerivnykamy departamentiv osvity i nauky OVA shchodo roboty osvityan pid chas viiny. (2022) [MES: a meeting was held with the heads of the Departments of Education and Science of the OVA regarding the work of educators during the war]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-vidbulas-narada-zkerivnikami-departamentiv-osviti-i-nauki-ova-shodo-roboti-osvityan-pid-chas-vijni> (in Ukrainian)
15. Adamiv, Yu. O. (2019) Struktura dystantsiinoho navchalnoho kursu v seredovyshchi MOODLE. [The structure of the distance learning course in the MOODLE environment]. Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy: mat. III Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. (m. Ternopil, 5 kvitnia 2019). Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, pp. 57–60. (in Ukrainian)

УДК 378.14

JEL H52, I28

Табачук Василь Олександрович, аспірант кафедри соціоекономіки та управління персоналом, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. **Становлення та розвиток вищої освіти: стан, виклики, перспективи.**

У статті досліджується сучасний стан, виклики, перспективи становлення та розвитку вищої освіти. Встановлено, що інфраструктура ЗВО зазнала диференційованого рівня пошкоджень і руйнувань в результаті інтенсивних обстрілів і бомбардувань, 5 ЗВО зруйновано повністю, а 41 ЗВО – пошкоджено (приблизно 11% від усіх ЗВО в Україні). Визначено, що в процесі релокації перебувають 34 ЗВО з Луганська, Донецька і АР Крим, Маріуполя, Краматорська, Слов'янська, Херсону, Сум тощо. З'ясовано, що грошові збитки, які нанесені освітньому сектору в результаті часткового або повного руйнування будівель становлять 3,52 млрд дол. США, а найбільше сумарних збитків завдано Харківській та Донецькій області (47,2%). Визначено, що

основними викликами, з якими стикається освітня сфера України являються інфраструктурні виклики, значна обмеженість у фінансуванні системи освіти, відтік українських та іноземних студентів із ЗВО, неспроможність забезпечення академічної доброчесності у ЗВО в умовах воєнного стану, необхідність в оновленні освітніх програм до сучасних вимог. Встановлено, що основним завданням для Міністерства освіти і науки України стало розроблення та імплементація сформованих практичних рекомендацій стосовно організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Визначено способи організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Сформовано модель надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану. Виокремлено критерії, яких необхідно дотримуватись задля збереження ефективності дистанційного навчання у ЗВО під час воєнного стану в Україні. Визначено питання, які необхідно негайно розв'язати в найближчій перспективі в сфері освіти, а саме системні обмеження (відсутність передумов для довгострокового планування та прогнозування в сфері освіти з-за військових дій на території України; морально та технічно застаріла дослідницька інфраструктура тощо); кадрові обмеження (недостатнє кадрове забезпечення ЗВО, внаслідок воєнних дій та евакуації); фінансові обмеження (недосконалість поточних інструментів конкурсного фінансування науки та грантової підтримки наукових досліджень).

Ключові слова: виклики, перспективи, вища освіта, ЗВО.

UDC 378.14

JEL H52, I28

Vasyl Tabachuk, graduate student of the Department of Socioeconomics and Personnel Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. **Establishment and development of higher education: state, challenges, prospects.**

The paper studies the current state, challenges, prospects for the formation and development of higher education. It was established that the infrastructure of military defenses suffered a differentiated level of damage and destruction as a result of intense shelling and bombing, 5 military defenses were completely destroyed, and 41 military defenses were damaged (approximately 11% of all military defenses in Ukraine). It was determined that 34 higher education institutions from Luhansk, Donetsk and AR Crimea, Mariupol, Kramatorsk, Slovyansk, Kherson, Sumy, etc. are in the process of relocation. It has been found that the monetary damages caused to the educational sector as a result of partial or complete destruction of buildings amount to 3.52 billion dollars the USA, and the most total damage was caused to Kharkiv and Donetsk regions (47.2%). It was determined that the main challenges facing the educational sphere of Ukraine are infrastructural challenges, significant limitations in financing the education system, the outflow of Ukrainian and foreign students from higher education institutions, the inability to ensure academic integrity in higher education institutions under martial law, the need to update educational programs to modern requirements. It was established that the main task for the Ministry of Education and Science of Ukraine was the development and implementation of the formed practical recommendations regarding the organization of the educational process in the conditions of martial law. The methods of organizing the educational process in the conditions of martial law are defined. A model of providing educational services of higher education institutions under martial law conditions has been formed. The criteria that must be observed in order to maintain the effectiveness of distance learning in higher education institutions during the martial law in Ukraine are highlighted. Issues that need to be resolved immediately in the near future in the field of education are identified, namely systemic limitations (lack of prerequisites for long-term planning and forecasting in the field of education due to military operations on the territory of Ukraine; morally and technically outdated research infrastructure, etc.); staffing restrictions (insufficient staffing of the Military Academy, as a result of military operations and evacuation); financial limitations (imperfectness of current instruments of competitive financing of science and grant support of scientific research).

Key words: challenges, prospects, higher education, higher education.